

RÓZSA György

HAGYOMÁNY ÉS KORSZERŰSÉG:
AZ AKADÉMIAI KÖNYVTÁR
TÁVLATI FEJLESZTÉSÉRŐL

BUDAPEST, 1964

RÓZSA GYÖRGY

HAGYOMÁNY ÉS KORSZERŰSÉG:
AZ AKADÉMIAI KÖNYVTÁR
TÁVLATI FEJLESZTÉSÉRŐL

BUDAPEST, 1964

RÓZSA György

Hagyomány és korszerűség: az Akadémiai Könyvtár távlati fejlesztéséről.

Bp. 1964, 13 p. 24 cm.

[Könyv.: Magyar Tudomány 1964. 8—9. sz.]

[A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Közleményei.] —

Publicationes Bibliothecae Academiae Scientiarum Hungaricae. 42.

Német kiv. is.

ETO 027.2 (439.151)

A könyvtárak, különösen a tudományos könyvtárak működése kívül esik a sajtó, a közvélemény érdeklődési körén, leszámítva egy-egy érdekesebb beszerzésüket, valamely mutatószolgáltatásukat, kiadványukat vagy fontosabb évfordulójukat. Ezt, mint világszerte tapasztalható tény, szinte természetesen állapotnak foghatjuk fel. Fejlesztési terveik, gondjaik pedig különösen csak egy egészen szűk tudományos-szakmai kört érdekelnek. Egy efemer és gyengécske regény kritikája sokkalta jobban foglalkoztatja alkalmasint a közvéleményt, mint azon tudományos könyvtárak tevékenysége, amelyek a régi időktől kezdve egyik legfontosabb hordozói a nemzeti kultúrának és a világ tudományos fejlődésének — és amelyek végső soron menedéket adnak polcainkon a remekművek és a hasznos publikációk mellett a már a maguk idejében is kétséges értékű munkáknak is, biztosítva ezáltal legalább „fizikai” fennmaradásukat. Mert a kultúra és a tudomány története nemcsak a győztes csaták és ütközetek története, hanem könyvtári raktári polc-kilométerekben kifejezhető tengernyi kudarcé is. A sikertelenségek is szerves tartozékai az eredmények reális értékelésének.

És hányszor segített hozzá a tudományos könyvtárak e gyűjtő, konzerváló, megőrző funkciója a maguk korában eltemetett művek kései feltámasztásához, felfedezéséhez, újrafelfedezéséhez, a maguk idejében meg nem értett, vagy megvalósíthatatlan tudományos gondolatok újraélesztéséhez és évtizedekkel keletkezésük után jelentős alkotásokhoz, új felismerésekhez. Ebben az értelemben a történeti nagykönyvtárak állományai (ideértve természetesen a kéziratos anyagokat is), hogy egy ipari hasonlattal éljek, olyan „meddőhányók” is, amelyek rengeteg kulturális-tudományos „kalóriadús” anyagot, energiahordozókat rejtenek magukban, és „feltárásuk” a kutatók és a könyvtárak szakadatlan közös erőfeszítését kívánja meg.

Csak hogy a tudomány közvetlen termelőerővé válása korának követelményei messze túlnőnek, túlmutatnak a történetileg kialakult és folyton gyarapodó „meddőhányók” feltárásán, és a legkorszerűbb szakirodalmi tájékoztatási igényt támasztják a tudományos nagykönyvtárakkal szemben. Lehet-e azonban a 10—15 évenként megduplázódó szakirodalmi áradat egészét felfogni, befogadni, és aktívan közreadni egy-egy nagykönyvtár keretében? Ez nyilvánvaló képtelenség. A nagyfokú specializálódás, a szakkönyvtárak és ágazati dokumentációs intézmények széles körű hálózatának kialakulása-e vajon a megoldás? Csak részben, mert egyrészt a tudományok specializálódásával egyidejűleg integrálódási folyamat is végbemegy, másrészt a többnyire adott kutatási vagy termelési programhoz igazodó szakkönyvtárak — dokumentációs intézmények gyűjtése, feldolgozása éppen az adott program minél

tökéletesebb kiszolgálása miatt, nem terjedhet ki az abban nem szereplő témákra, jöllehet azok valamilyen formában a világ szakirodalmában valahol már jelentkeztek. Az erős specializáció, az adott programhoz való kötöttség nem mozdítja elő a tudományos könyvtári munkában is oly lényeges problémá-érzékenység ébren tartását a határterületek, vagy új diszciplínák kialakulásá-
nak figyelésében. Egy, az érdekelt szakemberek előtt ismeretes konkrét példá-
val jobban megvilágítva az előbbieket: amikor a kibernetikáról jóformán még
az az álláspont uralkodott Magyarországon, hogy burzsoá maszlag, az Aka-
démiai Könyvtár jó néhány tucat fontos művet szerzett be a kibernetikáról,
s mikorra ez a felfogás megváltozott és következképp megindultak a szerve-
zett kutatások, rendelkezésre állt már egy bizonyos szakirodalmi bázis.
Ugyanez történt a matematikai módszerek legkülönbözöb közgazdasági
alkalmazási lehetőségeiről szóló szakirodalommal is (ökonometria, lineáris
programozás, input-output stb.), melynek gyűjtése az MTA Közgazdaság-
tudományi Intézete könyvtárában még a vonatkozó hazai kutatások meg-
indulása előtt megkezdődött — hogy egy másik akadémiai példával éljek. Ez
egyben azt is jelzi, hogy a központi könyvtárat és az akadémiai kutatóintézeti
könyvtárhálózatot *elvíleg egységként és gyakorlatilag is fokozatosan* annak kell
tekinteni. Ismeretes, hogy 1—2 évre visszamenően is rendkívül nehéz szakköny-
veket beszerezni, tehát az új eredményeket tükröző szakirodalom idejekorán
történő beszerzése, jöllehet technikai, de igen fontos kérdés. Nem kevésbé
igaz azonban az is, hogy az olyan esetekben, amikor a könyvtár előtte jár a
kutatásnak (ez úgy is megfogalmazható, hogy *kutatási igényt felkeltő funkcióról*
van szó), bizony évszámra használatlanul állhatnak a kiadványok száza. Ez
olyan kockázat (az esetleg tévesen megrendelt, valóban múló divatnak bizo-
nyuló irányzatok irodalmának beszerzése is idetartozik), amelyet vállalni kell.

Mi tehát a hagyományos történeti jellegű tudományos nagykönyvtárak
jövöje? Mi a funkciójuk a tudományok viharos fejlődésének korszakában?
Milyen legyen a viszonyuk a fiatalabb, hagyományoktól nem terhes, kisebb,
mozgékonyabb szakkönyvtárakhoz és dokumentációs intézményekhez?

E kérdések megválaszolása nem könnyű, és valójában — visszatérve a
bevezető sorokra — vajmi csekély érdeklődést váltanak ki e kérdések, jöllehet-
megoldásukhoz súlyos tudományos és nem kevés anyagi érdekek is fűződnek.
Mindeme problémák taglalása nem e cikk feladata, és a következökből kifejtén-
dök az Akadémiai Könyvtár kapcsán mindössze érintik ezeket, az általános-
sítás igénye nélkül.

Az utóbbi hónapokban ugyanis a figyelmes olvasó nem kevés cikket,
kisebb közleményt, hírt láthatott a sajtóban az Akadémiai Könyvtárról — a
Roosevelt-téren létesítendő könyvtáráépülettel kapcsolatban. Granasztói Pál
szép és meggyözö cikket szentelt a Magyar Nemzetben az új épület városképi
problémájának,¹ más közlemények és különböző fórumokon elhangzó közlések
is arra utalnak, hogy az új létesítmény megvalósítása elsősorban városképi
exponáltsága miatt meglehető érdeklődést vált ki. Sokféle vélemény van,
hogy milyen legyen az új könyvtáráépület homlokzata. Ez kétségkívül rend-
kívül fontos kérdés, még fontosabb azonban a *homlokzat mögé betekinteni*,
amellett, hogy „milyen lesz az új épület”, megvizsgálni azt is, hogy „mi lesz
az új épületben”, a figyelmet az ország egyik legrégibb és legnagyobb, nemzet-
közileg is ismert — és több tekintetben elismert — tudományos könyv-

¹ GRANASZTÓI PÁL: Gondolatok a könyvtár előtt. Magyar Nemzet, 1964. június 1.

tárának, Akadémiánk e legrégebb és hosszú időn keresztül egyetlen tudományos intézményének távlati fejlesztési koncepciójára fordítani.

Hol tart jelenleg az Akadémiai Könyvtár?

Messzire vezetne a Könyvtár közel 140 éves történetét akárcsak nagy vonalakban is felvázolni. „A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1826—1961” (1960. Akadémiai Kiadó, 109 lap) c. összefoglaló tájékoztató kötetén kívül, a Könyvtár munkatársai az utóbbi évtizedben jónéhány közleményben dolgoztak fel egy-egy részkérdést, amelyek egyben mind előtanulmányul is szolgálnak a megírandó könyvtártörténethez. Maga az idézett kötet is annak számít, mint Ruzsnyák István, az MTA elnöke bevezetőjében kiemelte: „Ezt a könyvecskét az Akadémia egy megírandó nagyobb szabású könyvtártörténet elődjének, szerény előmunkálatának tekinti: megírására a kibontakozó magyar tudománytörténeti kutatások keretében minden bizonnyal sor kerül.”² Jelen közlemény annyiban foglalkozik a múlttal és jelennel, amennyiben az a jövő, a távlati fejlesztés terveihez szükséges.³

A könyvtár fejlődését a felszabadulás után, különösen az MTA átszervezése óta a következő néhány adat is érzékelteti: a költségvetés másfél évtized alatt tizenkétszeresére emelkedett, munkatársainak száma megháromszorozódott, 1950-ben 300 külföldi tudományos intézménnyel — 1963-ban 100 állam 2100 intézményével folytat kiadványcserét. 1953-tól 1963-ig a könyvtárhasználati alkalmak másfélszeresre, a használt könyvtári egységek száma három és félszeresre, az egy alkalommal használt egységek száma kétszeresre növekedett.

Az állomány mintegy *1 millió könyvtári egységet* tesz ki jelenleg (könyv, folyóirat, kézirat, mikrofilm), de értékét nem annyira a milliós mennyiség jellemzi, mint inkább az, hogy *egészében véve tudományos jellegű*. A Könyvtár korlátozott nyilvánossága (csak tudományos munkát végzők használhatják) és „praesens” jellegéből (helyben olvasással használható az állomány, kölcsönzést csak kisebb mértékben folytat) következőleg duplumok, többes példányok gyűjtésére nem rendezkedett be, az állomány száma tehát némi korrekcióval lefelé, a címek mennyiségét is adja.⁴ A Könyvtár gyűjteményei között van az ország legjelentősebb tudományos folyóíratára (több mint 136 ezer kötet, *a kurrens periodikák száma több mint 4 és félezer cím a világ minden tájáról*). A Könyvtár állományának alapjait megvető adományok és hagyatékok (Teleki, Ráth stb.) mellett több mint egy évszázadon keresztül főleg a nemzetközi kiadványcsere útján gyarapodtak a gyűjtemények; tervszerű, nagyvonalú és *költségvetésileg* biztosított beszerzési politika azonban csak Akadémiánk átszervezésével vehette kezdetét. Ezt jól érzékelteti az a tény, hogy *a jelenlegi*

² A kötet 50—54. lapján válogatott bibliográfia a Könyvtár történetéhez.

³ A Magyar Tudomány hasábjain erre vonatkozóan már korábban megjelent kisebb tájékoztatások és közlemények: 1961. 3. sz. 183—184. és 186—188. lap, 1963. 2. sz. 127—129. lap.

⁴ A Könyvtár állományára vonatkozó adat hozzávetőlegesnek tekintendő, fennállása óta teljes és alapos állományrevízió és elemzés nem volt, 1950-től állnak rendelkezésre az évenkénti gyarapodásról ellenőrzött számok, az előző korszakéi azonban jobbra becslésen alapulnak.

állomány mintegy 30%-a az utolsó másfél évtizedből származik (1826—1949; 1949—1964).

Az állományban 85 középkori kódex, a világszerte számon tartott orientalisztikai gyűjteményben 1890 keleti kódex, tudós és irodalmi kéziratos hagyatékok, levelezések, naplók, több mint 1100 ősnymtatvány, unikumok, régi és ritka kiadások, nyomdaművészeti remekek találhatók a világ tudományos publikációinak java mellett.

A Könyvtár *gyűjtőköre* a történetileg kialakult gyűjtésre épül az országos könyvtári munkamegosztás keretében: *nyelv- és irodalomtudomány, ókortudomány*, (ókori történet, klasszika filológia) *orientalisztika, tudománypolitika* és *tudományszervezés* (ideértve a külföldi tudós testületek, akadémiák, központok működésére vonatkozó kiadványait), „*academica*” — összefüggésben az előbbiekkal — (a külföldi tudományos szervezetek és testületek kiadványai, leszámítva az alkalmazott és műszaki tudományokat), továbbá *összefoglaló* és *kézikönyv* jellegű, *enciklopédikus*, standard, reference műveket *valamennyi tudományterületről* (leszámítva az alkalmazott és műszaki tudományokat), végül, de nem utolsósorban a *határterületek* irodalmát, különös tekintettel a *matematika alkalmazására*. A teljes állományt tekintve az arány a humán- és társadalomtudományok, valamint a természettudományok (alapkutatások) között kerekítve 80%—20%, és nagyjából ez az aránya az évi gyarapodásnak is (évi mintegy 20 ezer egység). A folyóiratoknál a természettudományok aránya nagyobb, mint a monográfiáknál.

A könyvtár használatát nem az abszolút számok magassága (szakosított olvasótermekben, illetve kutatószobákban összesen 70 férőhely van), az extenzív, hanem az *intenzív használat* jellemzi, igen magas az egy olvasóra (olvasási alkalomra) jutó egységek száma: 6—7 mű, ami tudományos könyvtáraink között a legmagasabb. Ennek oka a *kutató könyvtári* jelleg (viszonylag kevés olvasó nagyméretű állományhasználat, tehát hiányzik a könyvtárat elsősorban nem az állományuk, hanem olvasási lehetőség miatt felkereső, vagy az állományt csak kismértékben használó olvasók tömege, amely a tudományos könyvtárak nagy forgalmát adja). Ez korántsem jelenti, hogy ne volnának további teendők e téren; az állomány kihasználtságát növelni kell, aminek azonban a jelenlegi elhelyezési viszonyok között, a szűkös férőhely gátat szab. Az Akadémiai Könyvtár használóinak összetétele *összhangban van* az állománnyal, mindkettő túlnyomó többségben tudományos jellegű, tehát megfelel a *Könyvtár akadémiai jellegének*.

Ez vonatkozik *szolgáltatásaira, tudományos munkájára, tájékoztatási tevékenységére* is. A Könyvtár igyekszik e tekintetben végrehajtani az *MTA Elnökségének azt az elvi állásfoglalását, hogy a Könyvtár akadémiai jellegét az állománnyal egyenértékűen funkciói, szolgáltatásai határozzák meg*. Olyan összakadémiai érdekeket kifejező funkciók mellett, mint az akadémiai kiadványcsere és az „akadémiai kiadványtár” működtetése, bizonyos akadémiai központi hatósági feladatok ellátása (pl. kiadvány-devizagazdálkodás) és még egyebek, amelyekről még szó lesz, a tudományos munka és tájékoztatás terén már mutatkoznak bizonyos eredmények. Ezek közé tartozik olyan tudománytörténeti segédletek kiadása, mint „Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány repertórium 1840—1960” (1962. 377 lap), olyan akadémia- és tudománytörténeti közleményeké, mint a Könyvtárnak 1956-ban indult és jelenleg a 39. számnál tartó „*Publications*”-sorozatának több száma (épület-történet, könyvtár-történet, „A magyar keletkutatás orosz kapcsolatai”

stb.), továbbá az egyes állománytesteket feltáró és leíró olyan kiadványok, mint a „Kandidátusi és doktori disszertációk katalógusa 1952—1961” (1962. 183 lap), valamint kéziratári anyagközlések és tanulmányok (Bolyai, Bartók, Székely Bertalan stb.), amelyek többnyire a Magyar Tudomány „Történelmi adattár” rovatában jelennek meg. Ugyancsak a tudományos munkát hivatottak elősegíteni különböző könyvtári-könyvészeti segédletek, mint a nemzetközi szigliagyűjtemények („Index acronymorum selectorum”), vagy az olyan kiadványok, mint a mikrokártya szerepéről a kutatásban szóló tanulmány (amelyet egyébként fordításra átvettek az NDK-ban és Csehszlovákiában). Ezzel összefüggésben említem meg, mint lényeges központi akadémiai szolgáltatást, azt a tevékenységet, amelyet a Könyvtár *Mikrofilmlaboratóriuma* végez.

Külön kell megemlíteni a Könyvtár által megszervezett tudományos szervezési dokumentációs és bizonyos mértékű tudányszervezési kutatómunkát és ezzel összefüggésben, a Könyvtár legjelentősebb kiadványát, a negyedik évfolyamába lépett „*Tájékoztató a tudományos kutatás tervezésének, igazgatásának és szervezésének nemzetközi irodalmáról*” c., évi hat számban megjelenő dokumentációs folyóiratot, amely iránt külföldön is fokozódó érdeklődés mutatkozik. A Könyvtár gondozásában indul meg a „*Tudányszervezési füzetek*” c. kismonográfia-sorozat. Mindezek a kiadványok az Elnökség útmutatásának megfelelően, a Könyvtár munkatervébe illesztett tudományos program keretében készültek és jelenleg már *több száz szerzői ív terjedelmet* tesznek ki. Minint e rövid áttekintésből is kitűnik, a Könyvtár törekedik bizonyos *egyensúly* kialakítására a hagyományos, történelmi témák (forrásfeltárások, tudománytörténet) és az időszerű, az Akadémia tudánypolitikai célkitűzéseit támogató témák és szolgáltatások között (tudányszervezési dokumentáció).

Az Akadémiai Könyvtár távlati fejlesztésének irányvonalai

Az MTA Elnöksége, illetőleg az Elnökségi Tanács és az Elnökségi Könyvtári Bizottság az utóbbi esztendőkből több alkalommal is foglalkoztak a Könyvtár helyzetével és különböző problémáival. Ezek során határozta el az Elnökség új könyvtárépület létesítését az Akadémia intézetfejlesztési programja keretében, figyelembe véve a rendkívül értékes állomány elhelyezésének lehetetlenülését, a könyvtári tevékenység jelentős mértékű további kiterjesztésének és fellendülésének jelenlegi akadályait (utalok az előzőekben ismertetett adatokra az utóbbi évtized fejlődéséről) és a kapcsolatos problémák teljes megoldhatatlanságát az Akadémia székházában (és a székházon kívüli átmeneti „pót”-lehetőségekre, mint a kihelyezett raktárak, amelyekből máris több mint kívánatos számmal rendelkezik a Könyvtár). Vagyis a Könyvtár működése, fejlődése *ellentmondásba* került elhelyezési körülményeivel. Hozzá tartozik a teljes képhez az is, hogy hovatovább nemcsak a Könyvtár működése áll lehetetlenülés előtt, hanem az Akadémia is évek óta fokozódó elhelyezési gondokkal küzd, mind az Elnökség, mind egyes irodái, mind pedig tanács- és előadótermeinek elhelyezése, illetve férőhelykapacitása elégtelenné vált. A százéves épület végképp szűknek bizonyul a tárcaként is működő Akadémiának és a korszerű nagykönyvtárrá fejlődött Akadémiai Könyvtárnak. Mindezekre való tekintettel az illetékes kormányzati szervek magukévá tették az

Akadémiai Könyvtár felépítését, és a könyvtárpalota céljaira kijelölték a volt Lloyd-palota helyét a Roosevelt-téren.⁵

Az új épületben a tervek szerint mintegy 40 esztendőre kell befogadó-képességet biztosítani az állomány elhelyezésére (mintegy 2 millió egységnek) és minden tekintetben korszerű körülményeket kialakítani a Könyvtár működéséhez (raktár-, olvasóterem-, munkahelyek).

Ez volna az a keret, amelyet korszerű tartalommal kell kitölteni, illetve magát *a keretet a távlati funkcionális tervből kiindulva* kell kialakítani (az épület végső soron „cifra szolga”, remélhetőleg semmilyen értelemben nem lesz „cifra”, hanem, amint Granasztói Pál idézett cikkében mondja, ez az épület lesz a bizonyítéka annak, hogy a magyar építőipar építőművészetté vált, hogy a modern és a szép nem ellentétes fogalmak az építészetben sem).

A Könyvtár *akadémiai jellegéből, tradíciójából és az eddigi működéséből levonható következtetésekből, az országos könyvtári munkamegosztásban elfoglalt helyéből, amelyeket együttesen és összefoglalóan az Akadémiai Könyvtárral szemben fennálló társadalmi szükségletnek* fogalmazhatunk meg, a következő feladatok látszanak távlatilag kirajzolódni (részben a már kialakultak *továbbfejlesztésével, részben újakkal*):

akadémiai csereközpont (tudománypolitikai funkció, beszerzési forrás, az akadémiai kiadványtár — 10–50 példányos tartalék képzése akadémiai kiadványokból — kezelése),

akadémiai könyvtári hálózati központ (hatósági funkciók, devizagazdálkodás, koordinálás, szervezés, módszertani munka),

akadémiai mikrofilmszolgálat (szolgáltatások és fejlesztési kutatás),

akadémiai központi tudományos tájékoztatás (új szervezésként 10–12 000 kötetes központi referenciagyűjtemény, az ún. akadémikus bibliográfia továbbfejlesztése, egyes speciális katalógusok felállítása, szakreferensi szolgálat),

tudományszervezési dokumentáció,

akadémiai kéziratár (tudomány- és kultúrtörténeti hagyatékok — a nemzeti könyvtárral bizonyos mértékű és indokolt párhuzamosság a magyar irodalmi hagyatékok tekintetében),⁶

akadémiai levéltár (új létesítmény mint a Könyvtár önálló osztálya),

országos szakkönyvtári funkciók (az országos könyvtári gyűjtőköri munkamegosztásból következőleg, a történetileg kialakult gyűjteményekre építve: nyelv- és irodalomtudomány, ókortudomány, orientalisztika, tudományszervezés, részletesebben kifejtve az előzőekben a *gyűjtőkörnél*).

Mindez még nem meríti ki természetesen — hisz számos tényezőt nem is lehet előre látni, legfeljebb utópisztikusan — a Könyvtár távlati működési

⁵ Az épületre kiírt országos tervpályázat lebonyolításáról: Magyar Tudomány 1964. 2. sz. 116. lap. Az épület tervezését a KÖZTI végzi (főtervező: Havassy Pál, a tervpályázat első díjazottja). A tervfeladatszerű beruházási programnak 1964 végéig kell elkészülnie, 1965 a kiviteli terv éve, 1966-ban kezdődik meg a tulajdonképpeni építkezés, amelynek 1969-ig kell befejeződnie. A kijelölt telekre mintegy 100 ezer lég m³ terjedelmű, 33 m magasságú épület kerül. Ez lesz egyébként a magyar könyvtáráépítéset legnagyobb vállalkozása önálló könyvtári cél-épület tekintetében.

⁶ A korunkban erőteljesen jelentkező koordinálási törekvések közepette nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy vannak *szükséges* és szükségtelen párhuzamosságok. A lényeges nem a párhuzamosságok minden áron való kiküszöbölése, hanem hogy a párhuzamos tevékenységet folytatók *tudjanak* egymásról. Az irodalmi hagyatékok gyűjtése a nemzeti könyvtár és az Akadémiai Könyvtár által éppen ilyen szükséges és ha úgy tesszük „koordinált” párhuzamosság.

körét, inkább címszószerűen vázolja a feladatokat. A 2000. év Akadémiai Könyvtárát nehéz előre látni, ezért olyan rugalmas távlati funkcióterv látszik reálisnak, amely lehetővé teszi az újólag felmerülő szükségletek szerinti módosításokat. A következőkben a funkcióterv realizálásának néhány kérdéséről, további szóba jöhető feladatokról, illetve a terv vitatott részéről lesz szó. Ez utóbbiak nem módosítják — akármilyen döntés születik is — a beruházási program, az új épület terveit.

A vázolt távlati funkciótervvel kapcsolatban vannak elképzelések a bővítés irányában az országos szakkönyvtári funkciók tekintetében. A Művelődésügyi Minisztérium Könyvtár Osztálya és az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács több tagjának álláspontja szerint az ellátatlan országos természettudományi szakkönyvtári (alapkönyvtári) funkciókat néhány tudományág tekintetében az Akadémiai Könyvtárnak kellene vállalnia, úm. matematika, biológia, fizika, kémia, esetleg megosztva az akadémiai intézeti könyvtárakkal. Elvileg is tisztázásra szorul, hogy szükség van-e egyáltalán és ha igen, milyen mértékben ilyen funkciókra, mert hiszen nyilvánvalóan mások a kutatási feltételek, a tájékoztatási igények a természettudományi kutatásban a társadalomtudományokhoz viszonyítva. A kutatás oldaláról hasonló igény nem nyilvánult meg. Ami már az eddigi tapasztalatok alapján is megfontolandónak látszik, az a matematika gyűjtése. Az országos szakkönyvtárnak kijelölt Műegyetemi Könyvtárral szemben (főleg műszaki matematikai műveket szereznek be) az Akadémiai Könyvtár és a Matematikai Intézet együttesen máris jóval jelentősebb mértékben szereznek be matematikai műveket. Egy esetleges gyűjtőköri rendezés tehát csak kodifikálná az amúgyis meglévő gyakorlatot. A többi szóba került területeket illetően pedig elemzéseket kell végezni az álláspontok tisztázása és tudománypolitikailag megalapozott döntések céljából.

Távlatilag felmerül egy központi, ún. reportkönyvtár (nem-publikált kutatási-jelentések központi nyilvántartó és — esetleg — gyűjtőkönyvtár) kijelölésének kérdése; az Akadémiai Könyvtár mind központi jellegénél, mind pedig tudományszervezési dokumentációs tapasztalatainál fogva szóba kerülhet egy ilyen funkció ellátására.

A könyvtári-dokumentációs műszaki fejlesztés (modernizálás, gépesítés a tudományos tájékoztatásban stb.) területén az Akadémiai Könyvtárnak is lesznek kutatási feladatai, a reprográfia terén ilyen feladatot már évek óta ellát, és ennek nemzetközi elismerését jelenti, hogy az UNESCO „Associated Library Project”-nek („társult intézmény”-nek, magyarországi módszertani központnak) minősítette a mikrofilmezés terén. A gépesítésnek egy másik vonatkozása közvetlenül is érinti a tervezést. Nevezetesen ki kell kísérletezni saját használatra és az Akadémiai Könyvtár állományának egyes szakjaira alkalmazva az osztályozás mechanizálását (lyukkártya-rendszeren kezdve) például a nyelvtudományi vagy a tudományszervezési irodalom sokoldalú nyilvántartására.

Még egyéb feladatok is kirajzolódni látszanak a Könyvtár távlati munkájával kapcsolatban, mint amilyen például egy idegen nyelvű társadalomtudományi referáló folyóirat kiadása és más hasonló szolgáltatások, illetve kiadványok az Akadémia tudománypolitikai célkitűzéseinek előmozdítására.

Mindezekben az elképzelésekben a központi könyvtár a maga milliós egységnyi állományával és a kutatóintézeti könyvtárak a maguk több mint félmilliós össz-állományával, az Akadémiai Könyvtár több mint 4 és félezer

kurrens folyóirata mellett az intézetek a maguk kb. 5 ezer folyóiratával (a központi könyvtárral és az egymás közti átfedések miatt a címanyag természetesen kisebb) *egységes egészet alkotnak*, kölcsönösen kiegészítik egymást, ily módon úgyszólván valamennyi fontos tudományterületet átfogva.

A kutatókönyvtár jellegén (korlátozott nyilvánosság, „praesens” használat) az új épületben sem látszik indokoltnak változtatni. E mellett azonban, tekintettel a tudományos munkát végzők számának várható növekedésére, gondoskodni kell a könyvtárhasználat reális bővítési lehetőségeiről. A jelenlegi 70 férőhellyel szemben mintegy 210 fő részére lesz kutatási lehetőség szakosított olvasótermekben (2 ötven személyes nagyolvasó, 1 kurrens folyóiratolvasó, különgyűjteményi olvasók, kutatófülkék írógéppel, magnóval felszerelve, ezeket egészíti ki pihenő — klubszerűen kialakított újság- és képeslapolvasó és az új külföldi könyvek bemutatóterme). E számok a férőhelykapacitást jelzik, kialakításuk és fejlesztésük rugalmasan, a szükségleteknek megfelelően fokozatosan történhet meg.

Néhány szót a *Levéltári Osztályról*, a Könyvtár legfiatalabb egységéről, amely munkáját elnökségi határozat értelmében 1964 február 1-ével kezdte meg, de feldolgozott állománya teljes hozzáférhetővé tételének időpontja az új épület megnyitása lesz. A Levéltári Osztály, amellelt, hogy anyaga (1949-től, az Akadémia átszervezésétől kezdődő iratanyagot veszi át az előirt selejtezések végrehajtása után) nélkülözhetetlen forrása lesz a felszabadulás utáni tudomány- és kultúrtörténeti kutatásnak, bizonyos akadémiai hatósági funkciókat is ellát, mint az akadémiai ügyiratok megőrzésének és selejtezésének felelős szerve.

Az új épületben a kutatás elősegítésére és az Akadémiai Könyvtár állományának az egész országban, sőt külföldön is jobb hozzáférhetővé tételére a cédulakatalógus mellett *betűrendes kötetkatalógust* is tervezünk. *A katalógusok egyébként bizonyos mértékű eltérést fognak mutatni a szokásostól*: a régi magyar könyvek korszakhatára 1850 lesz (a szokásos 1711-gyel szemben), míg a külföldieké 1800 (1600-zal szemben). Ennek következtében nagymennyiségű könyv kerül át a Régi és ritka könyvek Osztálya kezelésébe és egy tudománytörténeti szempontú tárgyszó-katalógusba, ahová valójában valók is, mentesítve és áttekinthetőbbé téve ezáltal az ETO rendszerű szakkatalógust. Ily módon a tudomány- és kultúrtörténeti kutatók egy speciális szempontú katalógusban férhetnek hozzá az őket érdeklő anyaghoz.

Az elmondottakból elég világosan kitűnik az a bonyolult, sokoldalú és nagy erőfeszítéseket kívánó munka, amely az Akadémiai Könyvtár előtt áll az új épülettel kapcsolatban. Az új épület nem egyszerűen gazdasági-szervezési-műszaki problémákat vet fel — önmagukban ezek is meglehetősen tetemesek, gondoljunk csak egy milliós állományú könyvtár költöztetésére és az ezt megelőző *teljes állományrevízióra* —, nem egyszerűen azt jelenti, hogy a teljesen korszerűtlen körülmények között működő könyvtár — az ország három tudományos nagy könyvtárának egyike⁷ — megfelelő és méltó elhelyezési viszonyok közé kerül, és mód nyílik a „nagyüzemi” könyvtárszervezésre — ez így önmagában is rendkívül nagy előrehaladás volna —, hanem *megnyílnak általa jelentős tartalmi tudományos fejlesztési lehetőségek*, amelyeket az előzőkben érzékeltetni igyekeztem.

Mindeme elgondolások kialakításában sem szabad szem elől téveszteni, hogy egy nagyvagyományú, történetileg kialakult tudományos intézmény

⁷ Az Országos Széchényi Könyvtár és az Egyetemi Könyvtár mellett.

távlati fejlesztésénél napi tudomány—vagy könyvtárpolitikai megfontolások (ha egyáltalán létezhet e területen „napi-politika”) csak a legcsekélyebb mértékben játszhatnak szerepet. Különösen érvényes ez Magyarországra, ahol a történelem viszontagságai folytán elég jelentős mértékben pusztultak gyűjtemények, tehát fokozott a felelősség az olyan nagy gyűjteményekkel szemben, mint amilyen az *Akadémiai Könyvtár, amely gyűjteményeivel egyszerre demonstrálja a magyar tudomány és kultúra hozzájárulását a világkultúrához, mit adott Magyarország a világnak és megfordítva, hogy Magyarország milyen mértékben vette át a nagyvilág kiadványokban kifejezett tudományos és kultúrjait*, egyszóval a maguk sajátos módján képviselik hazánk részvételét a világ tudományos vérkeringésében.

Ugyanakkor az új könyvtárpépület pusztá létével is egyik demonstrálója lesz a szocialista állam áldozatkészségének és tudománypártolásának, miáltal történetileg viszonylag rövid idő alatt megoldott egy egy és negyedszázados megoldatlan problémát.

Rusznay Istvánnak a már idézett könyvtári tájékoztató kötethez írt bevezető soraiból: „Az Akadémia és Könyvtára elválaszthatatlanok egymástól, történetük szorosan összefonódott sok-sok évtized alatt. Amint az Akadémia, éppúgy Könyvtára is mindazon haladó törekvések örökösének és folytatójának vallja magát, amelyek a magyar nép tudományos és kulturális felemelkedését, a világ tudományosságával való békés és alkotó együttműködést célozták. A Könyvtár a maga sajátos eszközeivel szolgálja a célkitűzéseket.” Hozzátehetem: távlatilag remélhetőleg még sikeresebben fogja e célkitűzéseket szolgálni az új épület adta kedvezőbb körülmények között, a hagyományok és a korszerű követelmények harmónikus összekapcsolásával.

TRADITION UND FORTSCHRITTLICHKEIT: VOM PERSPEKTIVISCHEN ENTWICKLUNGSPLAN DER BIBLIOTHEK DER UNGARISCHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

Laut beschluss des Präsidiums der Ungarischen Akademie der Wissenschaften und im Einverständnis mit den zuständigen Regierungsbehörden wird die Akademie-Bibliothek an einem der exponiertesten Punkte der Landeshauptstadt Budapest, dem Roosevelt-Platz beim Pester Kettenbrückenkopf dem Palais der Akademie gegenüber, ein neues Heim beziehen, das bis 1970 seiner Bestimmung übergeben werden soll. Damit beginnt ein neuer Zeitabschnitt in der Geschichte der in 1826 gegründeten Akademie-Bibliothek.

Der Bau des neuen, 33 m hohen Gebäudes von rund 100 000 m³ Kubatur, das grösste selbständige ungarische Zweckbau dieser Art steht schon wegen seiner exponierten Lage in dem Mittelpunkt des öffentlichen Interesses und wurde auch in der Tagespresse lebhaft erörtert. Wesentlicher aber als Form und Aussehen des neuen Gebäudes ist seine Bestimmung.

Die Errichtung eines neuen Heims erweist sich notwendig, weil das alte dem Tätigkeitsbereich und dem Wachstum der Bibliothek nicht mehr genügt.

Das perspektivische Entwicklungsprogramm weist aber in gewissen Belangen schon über das Sonderproblem der Akademie-Bibliothek hinaus, weil es ganz allgemein die Zukunft und Fortentwicklung der wissenschaftlichen Grossbüchereien mit historisch gewachsenem Bestand berührt. Im Zusammenhang mit dem Förderungsprogramm der akademischen Bibliothek streift unser Artikel ohne Anspruch auf Verallgemeinerung auch diese Fragen.

Den Entwicklungsgang der nahezu 140 Jahre alten Akademie-Bibliothek nach der Befreiung des Landes, vor allem aber nach der 1949 erfolgten Neuorganisierung der Ungarischen Akademie veranschaulichen folgende Daten. Bei einer Verdreifachung der

Mitarbeiterzahl stieg das Budget der Bibliothek während der letzten anderthalb Jahrzehnte auf das Zwölfwache. 1950 stand sie mit 300 ausländischen wissenschaftlichen Instituten in regelmässigem Austauschverhältnis; bis 1963 stieg deren Zahl auf 2100 in 100 Ländern.

Der Bibliotheksbestand umfasst eine Million Dokumente (Bücher, Zeitschriften, Manuskripte und Mikrofilme, usw.), doch liegt die Betonung weniger auf der Menge als auf dem wissenschaftlichen Charakter dieses Bestandes. Die Akademie-Bibliothek verfügt über die bedeutendste wissenschaftliche Zeitschriftensammlung des Landes, — allein die Zahl der kurrenten Periodika erreicht 4500 Titel. Der aus wertvollen Stiftungen und Hinterlassenschaften stammende Kern des Bestandes erfuhr die wesentlichste Bereicherung durch internationale Tauschaktionen. Eine planmässige und grosszügige, durch einen stabilen Etat ermöglichte Ankaufstätigkeit nahm erst mit der Neuorganisation der Akademie ihren Anfang. Rund 30% des gegenwärtigen Gesamtbestandes kam im Laufe der letzten anderthalb Jahrzehnte hinzu: (1826—1949; 1949—1964). Ausser einer ansehnlichen Zahl der bedeutendsten wissenschaftlichen Publikationen der Welt besitzt die Bibliothek u.a. 85 mittelalterliche Kodizes, mehr als 1100 Wiegendrucke, Unika und Prachtausgaben, ihre weitberühmte orientalische Sammlung enthält 1890 orientalische Kodizes, wissenschaftliche und literarische Nachlässe u.dgl.m.

Die Sammeltätigkeit der Bibliothek erstreckt sich im Rahmen der Arbeitsteilung zwischen den ungarischen Landesbibliotheken auf folgende durch ihre historische Entwicklung bedingte Bereiche: Sprach- und Literaturwissenschaft, Altertumswissenschaft (Geschichte des Altertums und klassische Philologie), Orientalistik, wissenschaftliche Politik und Organisationswesen, *Academica* (Publikationen ausländischer wissenschaftlicher Institute, mit Ausnahme jener, die sich auf angewandte und technische Wissenszweige beziehen), zusammenfassende Werke und Handbücher aus allen Wissensgebieten (ausgenommen angewandte und technische Wissenschaften), ferner Literaturwissenschaftlicher Grenzgebiete (interdisziplinäre Wissenschaften), unter besonderer Berücksichtigung der angewandten Mathematik. Auf den Gesamtbestand der Bibliothek bezogen entspricht das Verhältnis zwischen Human- und Sozialwissenschaft einerseits und Naturwissenschaften andererseits ungefähr 80 : 20. Zuzufolge der regelmässigen Tauschaktionen liegt der Anteil der Naturwissenschaften bei den Zeitschriften höher als bei den Monographien.

Die Benutzung der Bibliothek kommt nicht in den absoluten Leser-Zahlen, — in den nach Fächern geordneten Leseräumen stehen 70 Plätze zur Verfügung —, vielmehr in der Intensität der Benutzung zum Ausdruck. Von Fall zu Fall werden durchschnittlich 6—7 Werke angefordert, mehr als in allen anderen wissenschaftlichen Büchereien Ungarns. Von 1953 bis 1963 stieg die Zahl der Leser auf das Anderthalbfache, die der benutzten Einheiten auf das Dreieinhalbfache (jährlich mehr als 200 000 Einheiten) und die Zahl der von einem Besucher ausgeliehenen Dokumente auf das Doppelte. Das entspricht dem Forschungscharakter der Bibliothek, d.h. der starken Beanspruchung durch eine verhältnismässig geringe Zahl von Besuchern. Die berufliche Zusammensetzung der Leser steht im Einklang mit dem Bücherbestand, entspricht folglich dem akademischen Charakter der Bibliothek.

Des gleiche gilt auch für ihre Dienstleistungen, ihre wissenschaftlichen Arbeitsmethoden und ihre Informationstätigkeit und entspricht der prinzipiellen Entscheidung des Akademiepräsidiums, d.h. der akademische Charakter der Bibliothek wird sowohl durch ihren Bestand, wie durch ihre Funktionen und Dienstleistungen bestimmt. Die vom wissenschaftlichen Programm im Arbeitsplan der Bibliothek vorgesehenen Abhandlungen (Quellenerschliessungen, Bibliothekskunde, Wissenschaftsgeschichte, Dokumentations- und bibliographische Arbeiten usw.) erreichten in der Zeitspanne von 1960 bis 1964 den Umfang mehrerer hundert Druckbogen. Die Bibliothek bemüht sich, zwischen den traditionellen historischen Themen und ihrem Informationsdienst, der die wissenschaftlichen Zielsetzungen der Akademie unterstützt, ein bestimmtes Gleichgewicht herzustellen, um auch auf diese Weise die Tradition und die neuzeitlichen Bedürfnisse einander abzustimmen.

Auf Grund des akademischen Charakters, der Traditionen und der Folgerungen, die sich aus der bisherigen Tätigkeit der Bibliothek ziehen lassen, sowie in Anbetracht der Stellung, die sie innerhalb des Arbeitsteilungsprogramms der Bibliotheken des Landes einnimmt, kurz unter Berücksichtigung all dessen, was man unter dem Begriff der gesellschaftlichen Verpflichtungen der Akademie unterstütz, ein bestimmtes Gleichgewicht herzustellen, um auch auf diese Weise die Tradition und die neuzeitlichen Bedürfnisse einander abzustimmen.

akademische Austauschzentrum (wissenschaftspolitische Funktion, Anschaffungsquelle, Erfüllung des akademischen Publikationsplanes und Auffüllen der Austauschreserven),

Verwaltungszentrum des akademische Bibliothekssystems behördliche Funktionen, Devisenbewirtschaftung, Koordination, methodologische Arbeiten),

Betreuerin des akademischen Mikrofilmdienstes (Dienstleistungen und Forschung), wissenschaftliche akademische Informationsstelle (10 bis 12 000 Bände umfassende Referenz-Sammlung, Auskunftsdienst usw.),

Dokumentumstelle für Organisationsfragen der Wissenschaft, akademisches Sonderarchiv (Betreuung wissenschaftlicher und historischer, in kleinerem Massstab auch literarischer Vermächtnisse),

Archiv der Akademie (selbständige Bibliotheksabteilung), Landesbibliothek für gewisse Wissensgebiete (Sprach- und Literaturwissenschaft, Altertumskunde, Orientalistik, wissenschaftliche Organisation, „Academica“, interdisziplinäre Werke).

Im Zusammenhang mit diesen Aufgaben muss erwähnt werden, dass die Pflege gewisser Wissenszweige den Institutsbüchereien vorbehalten bleibt, wenn auch die Zentralbibliothek und das Bibliotheksnetz der akademischen Forschungsinstitute, (das gegenwärtig mehr als 40 Fachbüchereien umfasst), theoretisch und in wachsendem Mass auch praktisch als einheitliches Ganzes aufzufassen sind. Auf Anregung des Ministeriums für Bildungswesen wird eine Untersuchung darüber eingeleitet, ob und in welchem Massstab eine Ausweitung der landesbibliothekarischen Funktionen in einigen naturwissenschaftlichen Bereichen notwendig wäre und welche Rolle hierbei dem akademischen Bibliotheksnetz vorbehalten bleibt. In der perspektivischen Planung ist die Schaffung einer zentralen, sogenannten Reportbibliothek vorgesehen (zur Evidenzhaltung und Sammlung nicht veröffentlichter Forschungsberichte), in welchem Zusammenhang gegebenenfalls auch eventuell die Akademie-Bibliothek in Betracht gezogen werden könnte. Im Rahmen der bibliothekarisch-technischen Entwicklung erwachsen der Bibliothek auf dem Gebiet der reprographischen Forschung und der Chanisierung der Klassifikation weitere Aufgaben.

Ihre Eigenschaft als Forschungsbücherei behält die Akademie-Bibliothek auch im neuen Gebäude bei, in dem rund zwei Millionen Dokumente untergebracht werden können und ausser den Arbeitsräumen in fachlich gegliederten Lesesälen den Forschern 210 bis 250 Plätze zur Verfügung stehen sollen.

Über diese und die hier unerwähnt gebliebenen Erwägungen hinaus muss man sich vor Augen halten, dass im folgerichtigen Ausbau eines historisch entwickelten wissenschaftlichen Instituts, das sich auf langjährige Traditionen stützt, zeitlich begrenzte wissenschafts- und bibliothekspolitische Überlegungen nur eine äusserst untergeordnete Rolle spielen dürfen. In ihren Sammlungen und Dienstleistungen dokumentiert die Akademie-Bibliothek den Beitrag der ungarischen Wissenschaft und Kultur zur Förderung der Universalkultur und veranschaulicht neben all dem, was Ungarn der Welt gegeben hat, umgekehrt auch, in welchem Mass sich Ungarn die von der internationalen Literatur vermittelten wissenschaftlichen und Kulturgüter der grossen Welt zu eigen gemacht hat.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRÁNAK
KÖZLEMÉNYEI

1. Haraszthy Gyula: *A 130 éves Akadémiai Könyvtár*. Bp. 1956.
2. Berlász Jenő — Szakmáryné Németh Mária: *A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának múltja és jelene*. Bp. 1956.
3. Csapodi Csaba: *A legrégebb magyar könyvtár belső rendje*. Bp. 1957.
4. Berlász Jenő: *Az Akadémiai Könyvtár Kézirattárának átalakulása*, Bp. 1957.
5. Haraszthy Gyula: *Az Országos Könyvtárügyi Tanács és a magyar könyvtárügyi időszervi kérdései*. Bp. 1958.
6. Gergely Pál: *Arany János és az Akadémia Könyvtára*. Bp. 1958.
7. Moravek Endre: *Die neuen ungarischen Bibliotheksnormen*. Wien. 1957.
8. Szakmáryné Németh Mária: *Az Akadémiai Könyvtár, mint a Magyar Tudományos Akadémia célkitűzéseinek könyvtári támogatója*. Bp. 1958.
9. Gergely Pál: *Az Akadémia levéltára a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kézirattárában*. Bp. 1958.
10. Csapodi Csaba: *Könyvkonzerválás és restaurálás a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában*. Bp. 1958.
11. Moravek Endre: *Kiadványtípusok a katalógizálás szempontjából* Bp. 1958.
12. Szakmáryné Németh Mária: *A központi folyóiratcímjegyzék kérdékei*. Bp. 1959.
13. Csaba Csapodi: *L'avenir des périodiques scientifiques*. La Haye 1958.
14. F. Csanak Dóra: *Az Akadémiai Könyvtár története a szabadságharcig*. Bp. 1959.
15. Moravek Endre — Wéger Imre: *Magyar könyvészeti kifejezések kis orosz szótára*. Bp. 1959.
16. Csaba Csapodi: *Der geographische Begriff im Katalogsystem der Bibliothek*. Wien 1959.
17. Csapodi Csaba: *A proveniencia elve a könyvtárban*. Bp. 1959.
18. Rásonyi László: *Stein Aurél és hagyatéka*. Bp. 1960.
19. Sáfrán Györgyi: *Arany János és Rozvány Erzsébet*. Bp. 1960.
20. Rózsa György: *A magyar társadalomtudományok az UNESCO kiadványaiban. — Les sciences sociales hongroises dans les publications de l'UNESCO*. Bp. 1960.
21. Gergely Pál: *Pápai Párizs-album a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában*. Bp. 1961.
22. Gergely Pál: *Bartók Béla ismeretlen levelei a Tudományos Akadémia Könyvtárában*. Bp. 1961.
22. Sarlóaska Vince Ernő: *Bolyai János házassága a köztudatban és dokumentumok*. Bp. 1961.
24. Csapodi Csaba: *Mikor pusztult el Mátyás király könyvtára?* Bp. 1961.

Folytatás a túloldalon

25. Moravek Endre—Weger Imre: *Abbreviaturae Cyrillicae*. Bp. 1961.
26. Rásonyi László: *A magyar keletkutatás orosz kapcsolatai*. Bp. 1962.
27. Tőkés László: *Az Akadémiai Könyvtár mikrokönyvgyűjteménye és fotolaboratóriuma*. Bp. 1962.
28. Fráter Jánosné: „Nemzeti részvét emelte”, Bp. 1962.
29. Büky Béla: *Székely Bertalan hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában*. Bp. 1962.
30. Moravek Endre: *Index acronymorum selectorum. Pars 2. Instituta scientifica*. Bp. 1962.
31. Méreiné Juhász Margit: *Mikszáth Kálmán szellemi és tárgyi hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémián és tájmúzeumainkban*. Bp. 1963.
32. Rózsa György: *The documentation of science organization as an emerging new branch of scientific information*. Bp. 1962.
33. Gergely Pál—Molnár Zoltán: *Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány repertóriuma*. 1840—1960. Bp. 1962.
34. Csapodi Csaba: *Mikor szűni meg Mátyás király könyvfestő műhelye?* Bp. 1963.
35. Tőkés László: *A mikrokártya és a kutatók*. Bp. 1963.
36. Büky Béla—Csengeryné Nagy Zsuzsa: *Székely Bertalan illusztrációi egy tervezett Petőfi-életrajzhoz*. Bp. 1963.
37. Gergely Pál: *Az Akadémia szerepe a pesti Nemzeti Színház létrehozásában*. Bp. 1963.
38. Moravek Endre: *Index acronymorum selectorum. Pars 3. Instituta paedagogica*. Bp. 1963.
39. Josef György: *Die Goethe-Sammlung Balthasar Elischers in der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften*. Bp. 1963.
40. Rózsa György: *Részvételünk és lehetőségek a nemzetközi társadalomtudományi dokumentációban*. Bp. 1964.
41. Csapodi Csaba: *Beatrix királyné könyvtára*. Bp. 1964.
42. Rózsa György: *Hagyomány és korszerűség: az Akadémiai Könyvtár távlati fejlesztéséről*. Bp. 1964.